GYENESDIÁS NAGYKÖZSÉG POLGÁRMESTERE
8315 Gyenesdiás, Kossuth L. u. 97.,
✉ 8315 Gyenesdiás, Pf. 4, e-mail: polgarmester@gyenesdias.hu
☎ 83/312-737, fax: 83/314-550; 70/459-31-89

Szám: 1-07/2026. *Tárgy: Kiáltvány az önálló Balatoni Régióért*

Pali Róbert
Balatoni Szövetség
Elnöke részére

Tisztelt Elnök Úr!

A Keszthely és Környéke Kistérségi Többcélú Társulás 2026. július 9-én, több évtized után ismételten foglalkozott az önálló Balatoni Régió ügyének kérdésével. Ennek előzményei 2002-re nyúlnak vissza, amikor a Balatoni Szövetség mellett a Balatoni Civil Szervezetek Szövetsége is kiemelten tárgyalta e kérdést. Több fórumot és konferenciát követően zászlójukra tűzték az ügyet és állásfoglalás, valamint kiáltvány is született a *kezdeményezés* mellett, melyeket a Balaton környéki Társulási Tanácsoknak is megküldtek.

A Balaton térségi civil szervezeteket tömörítő BCSzSz 2002. március 18-i balatonfüredi elnökségi ülési, valamint 2003. évi gyenesdiási közgyűlési határozata értelmében (a Fürdőegyesületek Szövetségével, a NABE tagszervezeteivel és számos nagy, regionális balatoni civil szervezettel együtt), valamint a térség több területpolitikai tényezőjével folytatott eszmecsere eredményeképpen az *önálló Balatoni Régió* megteremtése érdekében *mozgalmat* indított.

A „KÉK-ZÖLD SZALAG" mozgalom az 1996. XXI. Területfejlesztésről és településfejlesztésről szóló törvényben, majd többszöri módosítás után az új 2023. évi CII. törvényben nevesített; illetve a 2000. évi CXII., majd a Nemzeti- és kiemelt térségek területrendezési tervét szabályozó 2018. évi CXXXIX. tv. un. *Balaton Törvényben* lehatárolt, Balaton Kiemelt Üdülőkörzet (BKÜ), jelenleg 180 településnyi /273 ezer állandó lakossal rendelkező/ területén **kívánja** – egyéb lehetőség híján – civil- és politikai társadalmi aktivitással, törvényes mozgalmi eszközökkel **kezdeményezni** és megvalósítani a területfejlesztési, közigazgatási és önkormányzati minőségében is **önálló és teljes értékű Balatoni Régiót.**

Az elképzelés köztudottan *nem előzmények nélküli*, bár az ötlet hivatalosan először 1919-ben merült fel (Balaton Vármegye – Keszthely központtal), az 1990-es rendszerváltozás előtt ilyesmire semmi esélye, s a szükséges fejlesztés jelentős részének megvalósulása miatt részben oka sem lehetett a régiónak.
Az elgondolás azonban nem veszett el ekkor sem. Az egységes, önálló balatoni közigazgatás és fejlesztés eszméje a két világháború között (a *„Balaton kultusz"* részeként), majd az 1950-es évek regionális tervezési folyamataiban is folyamatosan visszatért. *(A regionális tervezés teoretikus alapjai egy egységes földrajzi régiót határoznak meg.)*

A 2000-es évek eleji mozgalmak újra felszínre hozták a kérdést, de napjainkban a megváltozott társadalmi és igazgatási környezettel együtt egy önálló gazdaságfejlesztési keretrendszert tenne indokolttá a térség sajátos problémáinak – mint a szezonalitás, a helyi munkaerőhiány vagy az ökológiai kihívások) - hatékonyabb és gyors kezeléséhez. A régió gazdasági jelentőségének és a polgárok megélhetésének gerincét adó balatoni turizmus évek óta **gazdátlan** és agóniában szenved.

Jelentős mértékben csökken a Balaton térségének népességmegtartó ereje, egyben nemzetgazdasági súlya is több tényező által befolyásolt. Több évtizede maradnak el azok a szükséges beruházások, fejlesztések, rehabilitációs és rekultivációs folyamatok a tájban, a tóban és a tó körül, amelyek biztosíthatnák a balatoni turizmus mellett a régió hazai és nemzetközi versenyképességének megőrzését, a fenntartható gazdaságfejlesztését, a tó védelmét.

A Balaton Fejlesztési Tanács kutatásai alapján a Balatoni Integrációs KHT-nál folyó legújabb eredmények ugyanakkor kimutatták, hogy a régió gazdasági súlya országos viszonylatban, mindezek ellenére még mindig jónak mondható. Az egy főre eső vidéki bruttó nemzeti össztermék átlagához viszonyítottan a régió mutatói még mindig jelentős emelkedést mutatnak.
Mivel a Balaton éves turisztikai bevétele nagyságrendileg meghaladja a 100 Mrd Ft-ot, valamint a szálláshelyeken és a vendéglátóhelyeken is évente közel 140-190 Mrd Ft közötti bruttó árbevétel keletkezik; így a Balaton turisztikai térség adja a teljes vidéki vendégforgalom hozzávetőleg 36 %-át. Ezen belül pedig a Nyugat-Balaton, mint kiemelt gyógy- és aktív turisztikai központ, a legfrekventáltabb desztinációk közé tartozik; de míg a keleti és északi partok forgalma, szorosan a nyári főszezonhoz kötődik, a nyugat-balatoni desztináció az év minden szakaszában stabil bevételt termel. Sajnos ezek a bevételek a régióban csak töredék mértékben realizálódnak és a forrásszerzési képesség is visszacsökkent!

A – bár igen összetett és sokrétű – helyi társadalom az előző évtizedek kutatásainak eredményei szerint ma már szerves szociológiai egységet testesít meg *(e minőségében talán egyedülálló az országban)*, területén azonban történelmi okokból 3 megye, de volt, amikor 3 fejlesztési statisztikai régió osztozott. E megosztottság hátrányai ekkor és ma is nyilvánvalóak. A hiányosságokat viszont csak kismértékben tudják orvosolni az alulról építkező regionalizmus és a részleges központi regionalizálás intézményes megnyilvánulásai. A régió életében súlyos károkat okozhat az a körülmény, hogy a jelenlegi, *ún. funkcionális régió státuszából* - a térség Magyarország regionalizálása esetén - *sem fog saját forrásokkal rendelkezni*, de saját alanyi jogon az Európai Unió által felkínált fejlesztési forrásokért sem pályázhat, pedig az üdülőkörzet még ma is az Unió több millió polgára számára nyújt évente felüdülési lehetőséget.

Az említett körülmények hatására a Balaton Régió minden jelentősebb területpolitikai tényezőjének dokumentumaiban már 20 éve felszínen van és szerepel az önálló régió megteremtésének gondolata. A Balaton Fejlesztési Tanács 24 évvel ezelőtt hozott is ilyen értelmű határozatot, de a Balatoni Szövetség is már közel 120 éve harcol ezért (történelmi okokra visszavezethető kihagyásokkal), valamint ilyen értelmű célkitűzések találhatók, pl. a Nők a Balatonért Egyesület Alapszabályában; de 23 évvel ezelőtt - az ország üdülőtulajdonosainak, akkoriban 1/3-át képviselő - Balaton-parti Fürdőegyesületek Szövetsége is így döntött a balatonlellei közgyűlésén.

A már említett vizsgálatok és az elmúlt közel 2,5 évtized eredményei alapján is a 180 település polgármestereinek közel 100 %-a azóta is kiáll az önálló Balatoni igazgatás és regionalitás ügye mellett, de ugyanígy van ezzel a régióban élő felnőtt korú állandó népesség közel 90 %-a is.

A Balatoni Civil Szervezetek Szövetségének, melynek alapítója és máig elnökségi tagja vagyok, a 2001. március 24-i megalakulásakor elfogadott Alapszabálya szintén a mai napig jelöli az önálló Balatoni Régió megvalósítását céljai között.

Tisztelt Elnök Úr!

Az én 32 éves önkormányzati tapasztalatom, a 25 éves BCSzSz-ben végzett kezdeményezéseim, valamint az elmúlt két évtizednyi Balaton Szövetségi elnökségben végzett, **a Balaton tó védelméért és a táji- és természeti értékek megőrzéséért tett erőfeszítések** adnak nyomatékot ahhoz, hogy **kiálljak ismét az indítvány mellett és javasoljam a téma elnökségi és közgyűlési**

napirendre vételét, megerősítve és kiterjesztve a most Keszthely és Környéke Kistérségi Többcélú társulásban tett kezdeményezésemet. Mindezt annak érdekében teszem, hogy az önálló Balatoni Régió létrehozásának tervéhez szabad elhatározásból bárki csatlakozni tudjon, e tárgyban kinyilváníthassa véleményét, állásfoglalását, és a 25 évvel ezelőtti civil kezdeményezés után ismét meghirdetésre kerüljön a KÉK-ZÖLD SZALAG mozgalom. (Az elnevezésben szereplő kék szín a Balatont, a zöld pedig a tavat övező természeti- és kultúrtörténeti értékeket szimbolizálja.) Induljon diskurzus és szemléletváltozás ebben az ügyben is!

A Balaton NUTS-2 régióvá válása, ha jelenleg a magyar és az uniós közigazgatási, valamint területfejlesztési rendszerben akadályba is ütközik, egy *funkcionális* **nagy tó – régióként** kezelt területi egységként lehetne elképzelni, mely a következő Európai Uniós programozási ciklusban önálló gazdaságfejlesztési egységként jelenhetne meg.
A hazai közigazgatásban igaz, hogy létezik a Balaton Kiemelt Üdülőkörzet fogalma, de emellett ma is több civil szervezet (pl. a *Balatoni Kör*) is legújabban kiáll, és szintén kezdeményezi a **közigazgatásilag is önálló régió** kialakítását, amely örömteli!
Hasonlóképpen összhangban áll e regionális törekvéssel a „*Balaton fővárosaiként*" emlegetett B4-ek Polgármesteri Szövetsége, akik stratégiai együttműködést kötöttek a régió gazdasági, turisztikai és infrastrukturális fejlesztése mellett, a *tájegységen belüli* kisebb funkcionális és gazdasági „*alközponti*" fejlesztéseik képviseletével.

Az önálló nagy balatoni közigazgatási és fejlesztéspolitikai keret kialakítására azonban léteznek speciális kategóriák is az Európai Unióban. Ilyen a **Makrórégió**, amely nagy földrajzi egységet lefedő régiónak tekinthető, valamint a nemzetközi partnerségen alapuló **EGTC**, valamint **FUA** regionális térségi szerepkör. De nem elhanyagolható kérdés a **NUTS-2** struktúra potenciális átalakítása, sajátságosan értelmezett régióként; vagy a **speciális NUTS-3** régióvá válás sem!
Fentiekből is tisztán kiolvasható, hogy bár a Balatonnak sok gazdája van, valójában nem létezik olyan integráló, központi szervezet, amely képes lenne az unió és a kormányzat régiófejlesztési, környezetvédelmi és gazdaságpolitikai törekvéseivel összhangban, hatékony érdekérvényesítőként együttműködni. Szorgalmazzuk ezért első körben egy Balatoni Kormánybiztos kinevezését, aki átlátja, koordinálja és kormányzati törekvéseknek megfelelően integrálja a térségi folyamatokat.

Kérem mélyen tisztelt Elnök Urat, az Elnökséget, hogy álljunk ki az ügy mellett és kérjük, szorgalmazzuk mindazon polgároktól, önkormányzatoktól, intézményektől, politikai döntéshozóktól, akik e mozgalom célkitűzéseivel azonosulni tudnak, álljanak ki egy önálló, teljes értékű Balaton Régió megvalósulása mellett, hogy **ne periféria, hanem kiemelt térség legyen a Balaton!**

Amit szétaprózott erővel, megosztottan lehetetlen megvalósítani, egységesen, saját erőnkből talán sikerülhet!

Gyenesdiás, 2026. július 16.

Tisztelettel:

Gyenesdiás Nagyközség Polgármestere

Gál Lajos
Gyenesdiás Nagyközség Polgármestere,
Balatoni Szövetség elnökségi tag